

ЕТИКЕТ У СИСТЕМІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Комунікативна діяльність є однією з найважливіших складових професії юриста. Розгляд юридичних справ, вирішення правових питань передбачає взаємодію із суб'єктами правовідносин, безпосередню усну комунікацію з ними.

Комунікативні здібності є складним системним утворенням духовного світу людини і важливим елементом професіоналізму юристів, а формування таких здібностей має бути свідомим, цілеспрямованим і обумовленим потребами професії. Юридична освіта, в першу чергу, зосере-

джена на формуванні правової свідомості майбутніх спеціалістів, удосконалення якої буде відбуватися протягом усієї практичної діяльності. Проте, розвиткові комунікативних здібностей приділяється надто мало уваги. І якщо враховувати, що після навчання фахівець обмежений у часі і можливостях спеціального опанування комунікативними вміннями і навичками, можна дійти висновку, що всі форми спілкування юриста можуть мати недосконалий і непрофесійний рівень. Отже, формування комунікативної компетенції – це нагальне завдання вищого юридичного навчального закладу.

На здобуття вмінь і навичок спілкування повинні бути спрямовані комплексні зусилля навчальних і виховних заходів. З метою опанування мистецтва спілкування мають вивчатися курси «Правничої лінгвістики», «Професійної етики», «Соціальної психології», «Ораторського мистецтва». Важливою частиною досягнення вказаної мети, на наш погляд, має стати вивчення та практика професійного ділового етикету спілкування.

Сенс і значення введення такого курсу обумовлені загальними сучасними соціокультурними особливостями розвитку суспільства, з одного боку, і специфічними умовами діяльності юриста, – з іншого.

У будь-якому акті професійного спілкування гіпотетично існує проблема утворення атмосфери спілкування, порозуміння і результативності взаємодії. Атмосфера та ефективність спілкування порушується, якщо виникають неузгодженість і протиріччя у моральних і загальних ціннісних орієнтаціях співрозмовників.

Для сучасної людини, яка існує в полікультурному просторі, у час глобальної інформатизації, знаходиться під потужним впливом інформаційних технологій, характерним стає різноманіття моральних стандартів, політичних поглядів, хаотичність наукових знань, примітивність суджень, нездатність робити висновки, безвідповідальність та індиферентність. Комунікація набуває все більш формального вигляду без врахування особистостей, базові моральні настанови нівелюються, розрізняються цінності «свої» і «чужі», які в процесі спілкування залишаються релятивними, сприймаються через власну ціннісну систему.

У професійній діяльності юриста результативність багато в чому залежить від якості спілкування. Проте, суб'єктна сфера спілкування не є чітко визначеною і такою, яка б заздалегідь обумовлювала позитивні результати взаємодії. Проблеми професійної комунікації виникають саме через труднощі встановлення контакту зі співрозмовниками. Окремо слід зазначити, що вирішувані правові питання здебільшого мають суперечливий і доленосний характер, що створює додаткове моральне і психологічне навантаження на професійну комунікацію юриста.

За умов, коли за допомогою спілкування потрібно вирішувати важливі питання, найгострішою проблемою постає можливість прийняти і зрозуміти опонента. Успішність комунікативної взаємодії оптимально може бути забезпечена здатністю суб'єктів узнавати, миттєво сприймати

ціннісні значення і сенси співрозмовника, враховувати їх, відповідно до них реагувати. Проте, такі уміння і навички не є природно притаманними людям, і саме вони мають бути центральною ланкою у процесі формування комунікативної компетенції майбутніх фахівців.

Але, навіть за умови комунікативно компетентної однієї сторони, інша сторона не завжди має бажання і здібності цивілізовано здійснювати спілкування. Отже, елементом, який опосередковує емпатичну комунікацію, виступає етикет. Універсальність етикетної регуляції спілкування побудована на такому: по-перше, етикетний нормативний зміст може реалізовуватись у різних соціальних групах і також легко упізнається і визнається у різних соціокультурних зв'язках. По-друге, етикетне поводження у спілкуванні передусе соціальній ідентифікації суб'єктів і полегшує взаємне психологічне сприйняття. Через етикет створюється оптимальна ситуація невимушеного, природного сприйняття іншого.

Нормативний зміст етикету первісно орієнтований на прийняття співрозмовника незалежно від його ціннісних і сенсожиттєвих орієнтацій. Його правила містять виключно моральні форми поважного та уважного ставлення до іншого суб'єкта. Тим самим етикет виступає підготовчою базою прийняттого спілкування і забезпечує важливий простір для взаєморозуміння протягом комунікації.

По-третє, етикет створює комфортні умови і позитивну атмосферу спілкування завдяки простоті і беззаперечності правил, а також гуманній спрямованості на збереження гідності кожного учасника.

Усвідомлення значення і ролі феномену етикету в комунікативній діяльності, вивчення його конкретного змісту забезпечить закінчений і досконалий вигляд комунікативної компетенції майбутнього юриста.

Література

1. Апресян Р. Г. Понятие общественной морали (опыт концептуализации) / Р. Г. Апресян // Вопросы философии. – 2006. – № 5. – С. 8-9.
2. Овчарук О. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти/ О. Овчарук// Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики. – К.: К.С.К., 2003. – 296 с.
3. Трубочева С. Е. Умови реалізації компетентнісного підходу в навчальному процесі / С. Е. Трубочева // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи (Бібліотека з освітньої політики) / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : «К.І. С», 2004. – 112 с.

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Соціально-психологічний факультет

Кафедра мовної підготовки

**МОВА В ПРОФЕСІЙНОМУ ВИМІРІ:
КОМУНІКАТИВНО-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ**

**Матеріали Міжнародної науково-практичної
онлайн-конференції
19 жовтня 2017 року**

Харків

2017

УДК 811:378.147.091.33(08)

ББК 81я42

М 74

Рекомендовано вченою радою соціально-психологічного факультету
Національного університету цивільного захисту України
(протокол № 1 засідання від 25.09.2017 р.).

Редакційна колегія:

ректор, д-р наук з держ. упр., проф. В. П. Садковий (голова);
проректор із наукової роботи, д-р техн. наук, проф. В. А. Андронов (заступник голови);
д-р філол. наук, проф., почесний професор університету Л. А. Лисиченко;
начальник соціально-психологічного факультету, канд. психол. наук, доц. А. С. Куфлієвський;
завідувач кафедри мовної підготовки, канд. філол. наук, доц. І. Є. Богданова (відповідальний редактор);
доцент кафедри мовної підготовки, канд. філол. наук О. К. Лептуга;
доцент кафедри мовної підготовки, канд. філол. наук О. О. Старова.

Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект: матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції. 19 жовтня 2017 р. – Х.: НУЦЗУ, 2017. – 227 с.

У збірнику вміщено матеріали Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект», присвячені актуальним проблемам сучасного мовознавства: філософії мови в професійній освіті, мовній картині світу та її реалізації в мовленні, функціонуванню професійної мови в полікультурному суспільстві й формуванню професійної комунікативної компетенції, нормуванню й стандартизації термінологічної лексики, інноваційним методам, технологіям і стратегіям ефективного навчання мови – як рідної, так і іноземної.

Видання призначене для студентів, курсантів, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, наукових працівників.

Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за оригінальність змісту, точність наведеної інформації й стилістичне оформлення несуть автори.

© НУЦЗУ, 2017